

1.5 Uloge u zlostavljanju i elektroničkom nasilju

S obzirom na društvenu i transakcijsku prirodu zlostavljanja, tj. vršnjačkog nasilja kao fenomena, istraživači su istraživali različite uloge CYP-a koji sudjeluju ili doživljavaju slučajeve nasilja (Olweus, 2013). To je tradicionalno bilo podijeljeno u dvije kategorije ili uloge, tj. nasilnika i žrtve, s dodatnom kategorijom sudionika koja je nedavno dodana (Gumpel, 2008; Olweus, 2013; Yen, Ko, Liu i Hu, 2015). Što se tiče novijeg rada na programima za prevenciju zlostavljanja, koriste se termini i uloge 'meta', 'CYP koji sudjeluju u nasilničkom ponašanju' i 'promatrači'.

Nasilničke uloge

U razvoju programa za prevenciju zlostavljanja važno je uzeti u obzir jezik, termine i uloge unutar dinamike zlostavljanja. Dizajn, razvoj i provedba programa trebaju govoriti o karakteristikama ovih uloga. Pojmovi 'nasilnik' i 'žrtva' obično označavaju pojedince, dok izrazi 'meta' i 'oni koji sudjeluju u nasilničkom ponašanju' naglašavaju elemente ponašanja i mogućnost promjene. Nedavni programi uključili su ulogu promatrača kao dio strategije prevencije vršnjačkog nasilja, npr. FUSE, DCU. Poučavanje promatrača da reagiraju na odgovarajući način (obeshrabrujući, intervenirajući ili prijavljujući nasilničko ponašanje) može biti učinkovit način za ograničavanje i sprječavanje nasilničkog ponašanja.

CYP-ovi koji sudjeluju u nasilničkom ponašanju

Učenici koji zlostavljaju druge često to čine kako bi stekli status i priznanje svojih vršnjaka. Njihovo nasilničko ponašanje pojačava se kada zastrašuju svoje mete i kada se grupa vršnjaka dogovara tako što ne izaziva začetnika ili ne prijavljujući zlostavljanje osoblju.

Zlostavljanje može biti nagrađujuće, povećavajući društveni status začetnika dok snižava društveni status njegove mete. Kultura škole snažno će utjecati na to u kojoj se mjeri to događa.

Mete

Učenici svih dobi mogu biti izloženi riziku od zlostavljanja (tj. da budu mete) iz čitavog niza razloga, uključujući:

- razlikujući se od većinske kulture škole u smislu etničke pripadnosti, kulturnog ili vjerskog porijekla, seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili društveno-ekonomskog statusa; imajući teškoću u razvoju, posebne odgojno-obrazovne potrebe ili probleme s mentalnim zdravljem
- biti neasertivan ili povučen (na primjer, izolirani učenici s niskim samopoštovanjem)
- akademski uspjeh (biti percipiran kao osoba s visokim ili slabim uspjehom)
- nedavno prešavši u školu (prirodnim napredovanjem kroz škole, prelazak u novu školu zbog problema u ponašanju u prethodnoj školi ili preseljenje u to područje iz drugog grada ili zemlje).

Promatrači

Promatrači su učenici koji su svjedoci zlostavljanja. Oni mogu biti snažne utjecajne osobe – način na koji reagiraju može potaknuti ili spriječiti one koji zlostavljaju druge. Postoje različite vrste promatrača:

- sljedbenici (pomagači) – ne započinju, ali preuzimaju aktivnu ulogu u nasilničkom ponašanju
- podržavatelji (ojačivači) – ne napadaju aktivno metu, već daju pozitivnu povratnu informaciju začetniku nasilničkog ponašanja, osiguravajući mu publiku smijanjem i drugim ohrabrujućim gestama
- branitelji – ne sviđa im se zlostavljanje i pokušavaju pomoći meti uplitanjem, dobivanjem podrške učitelja (koristeći “sigurno pričanje/prijavu”¹) ili pružanjem izravne podrške meti
- autsajderi – drže se podalje, ne stavljaju se ni na čiju stranu niti se aktivno uključuju, već svojim 'tihim odobravanjem' dopuštaju da se zlostavljanje nastavi.

Promatrači mogu imati nekoliko različitih uloga:

- pomažu učenicima koji sudjeluju u nasilničkom ponašanju i aktivno se tome pridružuju
- potiču ili pokazuju odobravanje učenicima koji sudjeluju u nasilničkom ponašanju
- ne rade ništa ili su pasivni
- brane ili su podrška meti (učeniku koji je zlostavljan) uplitanjem, traženjem pomoći ili tješanjem.

Promatrači koji ne poduzimaju ništa ili se ponašaju na način koji daje tiho odobravanje (gledanje, kimanje glavom, zanemarivanje) potiču nastavak nasilničkog ponašanja. Poučavanje promatrača da reagiraju na odgovarajući način (obeshrabrujući, uplićući se ili prijavljujući nasilničko ponašanje) može biti učinkovit način za ograničavanje i sprječavanje zlostavljanja.

1 Sigurno pričanje/prijava (eng. safe telling) je kultura koja potiče sve učenike da prijave zlostavljanje, bez obzira jesu li meta, inicijator ili promatrač.

Revision #2

Created 21 March 2023 12:10:32 by Antonija Lujanac

Updated 23 March 2023 07:48:02 by Antonija Lujanac